

FÜVES ÉLŐHELYEK TERMÉSZETVÉDELMI KÉRDÉSEI

Molnár Attila

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén lévő 144 110 ha védelem alatti területből 72 172 ha a gyepek, amiből 29 369 ha gyepek saját kezelésű. Ezen kívül további 2 395 ha - még nem védett - gyepek is a NP kezelésében van.

Általános gondok

Legáltalánosabb probléma az állatok hiánya miatti „alullegettettség”, vagy a legeltetés teljes hiánya, „amit sok társulás esetében nem lehet kaszálással sem pótolni”.

Gondot okoz a szegélyek szántása, vagy egyes részek teljes feltörése, amely még védett területen is előfordul.

A látványosan nem a megfelelő területekre koncentráló belvízrendezések durva vízháztartás-módosító hatásait is érzi szinte minden kisebb-nagyobb gyepterület. A védett gyepek 3/4-ed része szolonycen kialakult legelő és mocsárrét. Néhány értékes löszpusztagyep-maradvány található Pocsajnál és a Szabolcsi Földváránál. A száraz homoki gyepek helyzete általánosan rossz. A Bátorj legelőt a termelősövetkezet a hiábavaló felülvetéseivel tönkretette; kipusztulhat a látogató kökörtin és a szürke veronika.

Általános gond a fekete üröm, a betyárkóró, a selyemkóró és a parlagfű gyors térhódítása, amelyek „propagulumait” (szaporító szerveit) a legelő állat újra és újra behozza a szomszédos területekről. Megoldás lenne a legértékesebb részek legeltetéséből való kizárása és gyomirtó kaszálása.

A fajgazdag pusztai tölgyesek homokpusztai tisztásain „legfeljebb 3-10 évente egyszeri természetvédelmi célú kaszálásról lehet szó, egyéb gyepek kezeléséről semmiféleképpen sem”.

A nyírségi lápréteken a megoldás, hogy évente egyszer történjen a kaszálás. A beregi és szatmári síkok kaszálói a mérsékelt legeltetés pozitív hatásaként újra elszaporodott az eleve szülő gyök és a haris, amelynek a legnagyobb házi populációja alakult ki.

A Tisza hullámterében lévő mocsárréteken fokozott gond a gyomosodás, visszatorzításukhoz nem elegendő minden esetben a rendszeres kaszálás.

Hortobágyon klimax-jellegűek a löszpusztagyeppek, vitatott ősiségűek a vaksziki társulások, az ürömösök és a sziki rétek. Harmadik csoportba tartoznak a löszlegelők, cickafarkos legelők és ártéri kaszálók, amelyek fenntartása nem okvetlenül cél. A negyedik csoportba tartoznak az első 3 degradátumai (lehet, hogy a 170 ezer hektár rizsvetés miatt feltört legelők újragyepesedései, V.I.).

Az ürömös sziki gyepek, a cickafarkos csenkeszlegelők legeltetéssel tarthatók fenn. Az ecsetpázsitos sziki réteken évszázadokon át legeltettek, elképzelhető további legeltetésük, vagy kaszálásuk.

A marhák kopárkialakító-képessége gyorsabb és markánsabb mint a juhoké, ami a marokkói sáskának és a székicsérnek egyértelműen „jobb kopár”, kedvezőbb.

A löszlegelőket ki kell hagyni a jószágjártásból, a gyomirtó kaszálás vagy égetés mindenféleképpen hasznos lehet.

A legelő állatlétszám csökkenése a legalapvetőbb probléma. A rövid fűvű szikespusztákon a széki lile, székicsér, sziki pacsirta eltűnése jelzi a baj súlyosságát. **Megoldás** lehet a zárványszántók gyepesítése, a helyi túllegeltetéssel az alullegetetés káros hatásai kiküszöbölhetőek, de nem reális a régi jószágtartási állapot visszaállítása.